

ՆՈՐԱԳԻՒՑ ՆՇԽԱՐԲ ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽՆԵԱՅ.

Բ.

ՀԱՐՅՈՒՄՆ ԱՇՈՏՈՑ ՈՐԳԻՈՑ ՍՄԲԱՍԱՅ ԵՒ ՊԱՏԱՍԻԱՆԻ ԵԶՆԿԱՅ ԿՈՂԲԱՅԻՈՑ

Հ Ա Յ Ո Ց Վ Ա Ր Գ Ա Պ Ե Տ Ի.

ԹԱԳԱՒՈՐՆ ԱՍԷ. Զինչ է առաջաւորաց խորհուրդն անպատարագ եւ անընթերցուած:

ԵԶՆԱԿ ԱՍԷ. Հինգ օրն յաղագս հինգ ըզգայարանաց մաքրութեան. զի մաքրեալ խտրունական պահսն մտանելով՝ չունիմք մաքրութեան պէտք. փառացն սպասեմք:

ԹԱԳԱՒՈՐՆ. Եւ հինգօրեայ պահքն զիմրդ կարէ մաքրել:

ԵԶՆԱԿ. Շատ է հինգ օրն. երեք աւուրբք կարող եմք. վասն զի ոչ եթէ ըստ մեղացն է ողորմութիւնն, այլ ըստ Աստուծոյ մարդասիրութեանն եւ ըստ մարդոյն զղջմանն. եւ ըզսրտին ուղղութիւնն խնդրէ Աստուած եւ զշերմեռանդն դարձն:

ԹԱԳԱՒՈՐՆ. Հինգ օրն զինչ կարէ առնել:

ԵԶՆԱԿ. Որ երկնչի իՏեառնէ եւ անանց կենացն ցանկայ, մի օրն բաւական է հաշտեցուցանել զԱստուած:

ԹԱԳԱՒՈՐՆ. Զկարեմ հաւատալ. թանձրացո՞ղբանդ:

ԵԶՆԱԿ. Պարզ է բանս. Պետրոսի ապաշխարութիւն, եւ Դաւթին, եւ անառակ որդւոյն, եւ Զակքէին, եւ բազում եւ այլս տեսանեմք ապաշխարեալս ոչ զօրն ողջոյն:

ԹԱԳԱՒՈՐՆ. Ապա երբ այնչափ առատ է Աստուծոյ մարդասիրութիւնն, մարդիկք ընդէր երկնչին:

ԵԶՆԱԿ. Զի ոչ ապաշխարեն որպէս արժանն է :

ԹԱԳԱՒՈՐՆ. Խոստովանութիւնն ազատէ միապէս զամենայն մարդ:

ԵԶՆԱԿ. Խոստովանութիւնն զաւագանին շնորհն ունի. բայց միապէս ոչ իխոստովանութեան եւ ոչ յաւագանն ինչ ունի շնորհս. ոմն քաջահաւատութեամբ մտանէ յաւագանն, եւ ոմն թերահաւատութեամբ. ոմն զղջմամբ եւ արտասուօք խոստովանի եւ դառնայ իՔրիստոս իսերտ սրտէ, եւ ոմն վարկպարագի ասէ անամաչ եւ աներկիւղ եւ անզղջումն, եւ ոչ եթէ ամենայն ոք յաղօթս եւ իպահս եւ իբարեգործութիւնս միապէս շնորհս առնուն:

ԹԱԳԱՒՈՐՆ. Շատ է խոստովանութեան շրնորհն, բայց չկարեմ հաւատալ եթէ զաւագանին զօրութիւն ունի, այդ յօժարութիւն եւ յոյս պահէ:

ԵԶՆԱԿ. Բազում վկայութիւն կայ իբազում գրոց. բայց ես միով բանիւ հաւանեցուցա-

նեմ զբեզ. յորժամ զայլագգին եւ զհերձուածողն մկրտեմք, քիստոնեայ լինի թէ ոչ:

ԹԱԳԱՒՈՐՆ. Լինի:

ԵԶՆԱԿ. Կենարար Հոգին որ յաւագանին առատացուցանէ զշնորհսն, իխոստովանութեանն ընդէր արգելու: Մեղքն թէպէտ եւ չար է, չէ քան զանհաւատութիւնն պիղծ. եւ ես հաստատեալ եմ, եթէ ոք զղջմամբ խոստովանի որպէս արժան է, եւ իՔրիստոս դաւանի բոլոր սրտէ, յասելն իսկ ազատի առժամայն:

ԹԱԳԱՒՈՐՆ. Ապա երբ ազատի, ապաշխարութիւնն ընդէր:

ԵԶՆԱԿ. Վասն փառացն է ջանն այն, եւ ոչ վասն մեղացն ազատութեան . . . :

Այս հատուածն ալ Նոր Զուգայի վանից Ատենադպրին մեզի յուղարկած պատուական գրուածքներէն մէկն է (*):

Թէպէտեւ գրուածքին յստակ եւ գեղեցիկ ոճը յայտնապէս կցուցընէ որ հին եւ ընտիր մատենագրութեան կտոր է այս, բայց վերնագրին մէջ ժամանակի անյարմարութիւն մը կայ՝ որոյ պատճառը հասկընալ շատ դժուար է. վասն զի Աշոտ որդի Սմբատայ, որ է անշուշտ՝ Բագրատունեաց ցեղէն մեր առաջին թագաւորը, որդին Սմբատայ Խոստովանողի, թագաւորեց 885-էն մինչեւ 889 թուականը. իսկ եզնիկ Կողբացի (եթէ մեզի ծանօթ սուրբ թարգմանիչն է) 450-ին ատենները ծաղկած էր, ուստի եւ գրեթէ չօրս հարիւր յիսուն տարի առաջ է քան զԱշոտ թագաւորը: Հարկ է ուրեմն ըսել թէ կամ այս վերնագրին աշուանցը մէջ սխալ մը կայ, եւ կամ մեր Աշոտ Ա թագաւորին ատենն ալ եզնիկ Կողբացի անունով վարդապետ մը կայ եղեր՝ առաջնոյն անունակից եւ հետեւող. բայց այս երկրորդ կարծիքը մեզի ալ հաւանական չերեւիր: — Թերեւս չեմք սխալիր ըսելով թէ հաւանական է որ այս հատուածը Համամ վարդապետի գրուածքներէն է, որ Աշոտայ ժամանակակից էր, եւ այն ատենի մատենագրաց մէջ իւր յստակ ու համառօտախօս ոճովր անուանի: Ասոր մէկ նշան կամ ապացոյց կրնամք համարիլ զայս՝ որ հատուածոյս մէջի գեղեցիկ ոճը, «Զկարեմ հաւատալ, թանձրացո՞ղբանդ» Համամ վարդապետին Առաիկաց մեկնութենէն առնուած ու Հայկազեան Բառարանին մէջ արդէն տպուած է:

(*) Տես քիւ. ԺԱ, էջ 124: